

ЦИЈЕНА:

За Црну Гору на годину 8 перпера, на по године 4 перпера.
 За Аустро-Угарску Босну и Херцеговину на годину 12 перпера на по године 6 перпера.
 За све остале земље годишње 20 франка у злату, на по године 10 франка у злату.
 Претплата се прима само у годишњим и полугодишњим роковима.
 Поједини број 20 пара за Црну Гору, — за Иностранство 25 пара.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Претплата се шаље непосредно Администрацији „Глас Црногорац“ на Цетиње, а коме је наручије г. Вељу Рамадановићу, к. и. агенту у Котор.
 Додаци се шаљу Уредништву. Рукописи се не враћају.
 Одласи се шаљу Администрацији и наплаћују се: за сваку ријеч или број од пет цифара из петит слова по 4 пара за први пут, а за сваки даљи пут по 2 пара, из виших слова сразјерно више. Најмањи оглас наплаћује се 1 перпер. — Осим напријед именоване цјене од ријечи, наплаћује се по закону о таксима још по 50 пара за свако поједино оглашавање.

Власник: Државна Штампарија

Излази суботом

Одговорни уредник: М. Павловић

Његовом Величанству Краљу Подгорица

У тренутку, кад Моја војска полази у стару српску земљу, гдје је жељно чекају напаћена браћа, ја хитам послати Вашем Величанству, Своме миломе Тасту, у име братске Србије најтоплији поздрав и најискренија честитања на успјесима храбрих Црногораца у великом дјелу, које српски народ данас почиње. Црна Гора и Србија су заједно, и та слога испуњаје Моје срце најљепшим надама у будућност нашега племена. Молим Ваше Величанство да прими моје најсрдачније жеље за добро Своје и Своје Породице и за срећу Црне Горе.
 Ниш, 6. октобра 1912. г.

Петар

Његовом Величанству Краљу Ниш

Радосна вијест Вашег Величанства, да је храбра српска војска прешла у стару српску земљу, гдје је жељно ишчекују напаћена наша браћа, дубоко ме је потресла. Са усхићењем видим, како већ мека братска рука брише братску сузу, а вијекови српске историје прате са поуздањем и оправданом гордошћу славна дјела Твоје војске, из којих ће Моји јунаци црпили нову снагу за нову славу и побједу, које ће их, ако Бог да, брзо довести у топли загрљај Твојих соколова.

С Тобом заједно, драги зете, идем са нестрпљењем у сусрет томе дану молећи Свемогућег за добро Твоје и Твога Дома и срећу братске Србије.

Цетиње, 6. октобра 1912.

Никола

Господину Председнику Црногорске Народне Скупштине Цетиње

У часу кад Србија устаје на оружје да изврши свети национални задатак и дужност војног савезника, молим примите топли поздрав Српске Народне Скупштине у знак братства и заједнице наших Скупштине, које представљају срећно удружење народа балканскога савеза. Живио балкански савез!

Председник Српске Нар. Скупштине
Андра Николић

Господину Председнику Народне Скупштине Биоград

Што су минула деценија забиљежила само као идеал наших најпросвјетљенијих умова данас је свршен чин, Велико Дјело срећних савременика. Никада представници балканских народа нијесу у толиком степену били израз народне душе као што су то данас у својој сарадњи на балканском савезу. Топло Вам захваљујући на братском поздраву, сматрам се срећним, што Вам, у име Црногорске Народне Скупштине, могу одздравити истим изразом наших идентичних жеља: Живио Балкански Савез.

Цетиње, 7. октобра 1912. год.

У име Црногорске Народне Скупштине
Подпредседник
Шћепко Мартиновић

Председнику Скупштине, Цетиње.

Представници грчког народа, који држе своје сједнице под једном топовске грмљавине, посвећују своја срца и своје мисли великој борби, која ће се свршити тек онда, кад застава слободе и хришћанства буде свуда подигнута.

Нека нам Бог буде у помоћи да доспјемо јаки, и као браћа до крајње границе земље, која је увијек заливана крвљу мученика, тираније и деспотизма.

Председник Грчке Скупштине
К. Завицанос

Председнику Грчког Парламента Атина.

Молитва, надахнута на грување слободносних топова, која далази са обала Ваше земље, одјекнула је у срцима свакога Црногорца и разлијеже се од једног до другог врха наших гора.

Нека је благословен дан, у који су се у име симбола наше Свете Вјере, те највеће заштите свију вјеровних патња нашег племена, браћа с браћом сјединила за триумф највећих светиња, које су изгубили наши претци ушљед најезде немилосрдних освајача, а што ће њихови синови, са спонтаним заносом и тијесним јединством њихових срцаца и њихових десница извојевати опет за своју браћу под заставом хришћанства.

За Председника Нар. Скупштине
Потпредседник
Ш. Мартиновић

Величанство!

Италијанска омладина, која учи, прати се најживљим интересом и уживањем народно патриотско буђење балканских држава а особито велико прегнуће, у ком прву — храбру и одлучну — видимо малу витешку Црну Гору, у ријетком и потпуном согласју између Краља и његовог народа.

Ми смо за школским клупама учили историју нашег ослобођења, знамо дуго блење, издајства, прогонства, губилишта, што смо издржали за побједу, за уједињење драге наше отаџбине, уједињење прекаљено толиким општим мукима.

Не можемо дакле а да не гледамо Црну Гору и савезне јој Државе са највећом љубави, желећи успјех националних аспирација. Али се к Вама, Величанство, особито обраћамо; Вама, Ону наше љубљене Краљице, Вама, на чијој је глави Краљевска Круна стекла нову вриједност.

Не могући Вам понудити наше мишице за ствар Црне Горе, нудимо Вам наша срца, симпатије наше. Нека би овај поздрав дошао до Вас, на бојном пољу, претеча великих еписких побјед!

Нека би Вас, хришћански Краљу, пратила слава! Ми Вас пратимо по горама и по долинама; Ми Вам се дивимо међу војницима; Ми Вас љубимо, велики Краљу, племенити Краљу, народни Краљу; и очекујемо с увјерењем, да Вам храброст Ваше војске допусти, последије ратних подвига, да мирно сједете у проширеној Краљевини, да испјевате величајну пјесму!

Наполи, 12. октобра 1912.

Слиједи потписи Ђака Универзитетских и Политехнике у име својих једномишљеника у Италији.

Дворске и дипломатске вијести

— Његово Величанство Краљ Господар, који је на Цетиње допутовао у суботу последије подне ради дочека Високих Гостију, вратио се сјутра дан у Подгорицу. За вријеме свога боравка на Цетињу

Његово Величанство Краљ обишао је болнице на Цетињу и изволио је дуже вријеме пробавити међу рањеницима, са којима се очински разговарао. У уторак је Његово Величанство Краљ из Подгорице допутовао на Ријеку, гдје се још бави.

— Њихова Царска Височанства Велики Књаз Петар Николајевић и Велика Књагиња Милица и Њихова Краљевска Височанства Књаз Фрањо Јосиф Кобург и Књагиња Ана, у понедјелак су отпутовали у Подгорицу, одакле су се истог дана вратили на Цетиње са Њеним Краљ. Височанством Књагињом Ксенијом.

— Почасни генерал наше војске г. Александар Константиновић са својом племенитом супругом, родитељи Њеног Краљ. Височанства Књагиње Наталије, допутовали су прошле седмице на Цетиње и г. Константиновић је одмах отпутовао у главни војни стан у Подгорицу, да се за вријеме рата стави нацију земљи на расположење.

— У суботу у вече приспио је на Цетиње г. генерал Јован Атанацковић из Биограда, кога је Његово Величанство Краљ Господар сјутра дан изволио да прими. У уторак је г. генерал са послаником г. др. Мих. Гавриловићем отпутовао на Ријеку.

Извјештаји са бојишта

Мурићани, 7. октобра. — Прекрсно је десно крило наше прешадије, које оперира преко Бојане, одаслано да посједне висове Белаја, одакле је раније турска артиљерија отворила паљбу. Наша војска је напала непријатеља таквом жестином, да се морао повући и напустити позицију. Наши су том приликом заузели два топа и заузеше позиције пропратили радосним клицањем: Живио Господар!

Жабљак, 6. октобра. — У четвртак, 4. октобра, око 11 сати прије подне напали су Турци све позиције, које су у нашим рукама. Живо су на нашу војску нападали, али се и она још живље бранила. То је текло све до мрака, када навалише на нашу војску у много већем броју, и, заштићени митраљешком паљбом, примораше нашу војску, пошто се примакоше до на бајонет, да напусти неке позиције. Послије тога је било препуцавање. Сјутра дан се развила очајна борба око положаја што доминирају. Пред саму ноћ наша војска нагнала је Турке на бјегство, што је у нашој војсци изазвало велику живост и одушевљење. С обзиром на жестину борбе, којом се за ово вријеме водила, губитци наше војске су незнатни: мртвих и рањених има једва 20. Губитци турски износе преко 100. Сјутра предстоји борба очајна.

Крушево, 7. октобра. — Јуче у 10 сати прије подне наша војска заузела је Плав са околином, над којим се сада вије црногорска застава. Војска Риза Бегова, која је синоћ разбијена на висовима око Чакора, Језерског Врха, Јечмишта и Ждријела, разбјегала се којекуда у правцу Ђаковице, па преко Бабина поља поред Јеленка и у правцу Пећи. Око подне наше трупе биле су спремне да наступају пут Гусиња. — Успостављена је телеграфска веза са Плавом.

Андријевица, 8. октобра. — И Гусиње је пало. Пошто је наша војска назад неколико дана заузела све главније позиције, па и Плав, и Гусиње се синоћ предало.

Крушево, 8. октобра. — У суботу, 6. ов. мј., наша војска заузела је варош Плав, а 7. ов. мј. заузела је варош Гусиње са околином, без икаквог отпора од стране Турске.

Турци су срили нашу војску са хљебом и сољу.

Данас је успостављена од наше стране и у Гусињу власт. Турци отпочињу предавати оружје.

Андријевица, 8. октобра. — У тренутку кад су заузете куле турске око Плава, прије него је Плав заузет, турска војска побјегла је пут Бабина Поља. Ова војска броји око четири хиљаде људи.

И познати арнаутски првак, који је за вријеме арнаутског устанка с Исом Бољетинцем био у Црној Гори, Асо Феровић, побјегао је с овом турском војском. Његово бјегство објашњава се тиме, да није својевољно пошао, него да је то учинио под пресијом.

Андријевица, 8. октобра. — Заузети Плав броји 200—250 кућа, а Гусиње 400—450 кућа. Становници су махом Турци и Арнаути.

Мурићани, 9. октобра. — Данас у 10-40 сати прије подне отпочело је бомбардовање главне позиције утврђења Тарабоша. Непријатељ је одмах одговорио и развио се жестоки артиљериски дуел, који је трајао пуна 4½ часа с малим прекидом. Дјество наше артиљерије било је веома успјешно: непријатељ је био присиљен да отвара ватру с друге позиције. Утрошено је преко три стотине хитаца веома слабо дјелујући. Губитци с наше стране: 1 мртав и један лако рањен. На лијевог нашем крилу батерија, која се налази испод широчких страна, притијеснила је турске мониторе на Скадарском Језеру, да се више не смију појављивати по језеру већ се крећу у близини скадарског пристаништа и по Бојани.

Мурићани, 9. октобра. — Данас је отпочело бомбардовање Тарабоша, које је трајало 5 сати. Турци су одговорили доста јаком паљбом. Бомбардовање наше артиљерије било је успјешно, јер гдјегод су наши паљбу управљали, ту се живе душе није указивало, јер не може дојати под нашом моћном паљбом. Сјутра се продужава бомбардовање.

Мурићани, 10. октобра. — Данас је постављена канонада. Непријатељ је јутрос отпочео паљбу у 7-25 сати и читав сат наша артиљерија није му хтјела одговарати. У 8-20 сати прекинуо је паљбу, која

је огбила без икакв дјевства. Наша артиљерија отпочела је живу акцију у 10:15 сати. Први хитац одлично је погодио главну тачку на Тарабошу. Уз то се пуцало с наше стране шрапнелом и гранатом. Погодци су били веома добри. Послије подне наставило се бомбардовање и трајало је до 4:30 сати послје подне, с извјесним успјехом. Непријатељ је данас лошије гађао и испалио је двапут више муниције него јуче. Наши су губитци: 1 официр и 1 војник погинули су, а 1 војник је лако рањен. По причању једног заробљеника, Турци су имали јуче знатних губитака, шанчеви су разривени и доста јако оштећени. Ни данас непријатељ није могао пуцати с главног утврђења, него је гађао с једног споредног.

Мурићани, 11. октобра. — Наше трупе ноћас по поноћи заузеле Широчку Гору, веома важну позицију, у најближој близини Тарабоша, која доминира положајем Тарабоша. Мисли се, кад је ова позиција заузета, да ће Тарабош бити у нашим рукама данас или сјутра.

Турска и балканске државе

— Бечки Кор-бино —

Атина, 7. октобра. — Из званичних извора јавља се, да је грчка ескадра блокирала Превету.

Цариград, 7. октобра. — „Јени Газета“ доноси, да турске трупе, које су пријешле бугарско земљиште код Тимраха, продиру даље и да су се Бугари повукли. Данас се очекује велика битка у околини Филипопоља. Бугари су покушали да пријеђу границу на разним тачкама, али су се Турци жестоко одупрли.

Атина, 7. октобра. — „Агенција“ објављује да је грчка војска истјерала непријатеља са веома јаких позиција код Еласона и окупирала варош.

Крифанске трупе стигле су у Атину уз одушевљене овације.

Париз, 7. октобра. — Грчка влада саопштила је великим силама, да почев од данас врши блокирање на појединим турским странама.

Биоград, 7. октобра. — Престолонаследник Александар отпутовао је јутрос из Ниша да предузме команду над моравском војском.

Софија, 7. октобра. — Према вјеродостојним изворима, Сандански, познати шеф чета, наоружао је у планини Пирин 2000 македонских Бугара, који су окупирали пролаз Меаомија на турско-бугарској граници.

Биоград, 7. октобра. — Вијести неких листова од јуче, да српске трупе марширају напријед и да су окупирали неколико тачака на турском земљишту, нетачне су. Напредовање српске војске отпочело је тек јутрос.

Париз, 7. октобра. — Отоманска влада ставила је до знања француској влади, молећи је да извијести заинтересована парабродска друштва, да је издала наредбу флоти о бомбардовању Варне и Бургаса и блокирању двију лука.

Атина, 7. октобра. — Једно одјељење непријатељских трупа, пјешадије и артиљерије, потучено је од грчких трупа и отјерано са свих позиција околу Еласона, те се повукло према Сарантопорану, гдје се концентришу непријатељске трупе.

Цариград, 7. октобра. — Према званичним вијестима на порти, шест грчких ратних бродова демонстрирају пред Тенедосом.

Софија, 7. октобра. — „Бугарска Агенција“ објављује, да су трупе бугарске окупирали двије обале на Марици код Мустафа паше и да

су ушле у варош, гдје су нашле велике количине намирница и фуражи. Мост на Марици је лако оштећен од стране Турака, али је ипак употребљив. Телеграфска станица остала је неоштећена. Јуче су трупе оперисале против Једрена одбивши непријатеља све до првих линија утврђења, те су заробиле око 100 Турака. Трупе напредују на свим тачкама и заузеле су више позиција на бајонете.

Цариград, 8. октобра. — Шест грчких бродова налазе се пред Тенедосом, гдје је искрцано једно одјељење мрнара. Бродови надзиравају по прилици Дарданале. Турска флота, која се налази сада у Црном Мору састоји се из једне оклопаче, двије крстарице, четири помоћна брода, више контраторпиљера и торпиљера, т. ј. укупно 18 бродова са једно 50 топова.

Цариград, 8. октобра. — Србијански топови са муницијом стигли су овдје, те ће бити употребљени у турској војсци.

Софија, 8. октобра. — „Бугарска Агенција“ објављује да су вијести цариградских листова, у којима јављају о прелазу турских трупа на бугарско земљиште и заузимању важних стратешких позиција бугарских, нарочито у околини Тамраха, измишљене; напротив, Турци се непрестано гомилају у Једрене. Турска флота од пет јединица, која се појавила јуче пред Варном, данас је отишла без да се уопште приближи вароши. „Мир“, квалификујући ту измишљотину о турској мрнарици као блеф, дознаје да су велике силе отпочеле преговоре у погледу успостављања неутралитета у Црном Мору.

Цариград, 8. октобра. — Према синоћним листовима грчка флота појавила се такође пред Лемносом.

Цариград, 8. октобра. — Лист „Алемдар“ дознаје да су Бугари јуче покшали да пријеђу границу код Јаканика, али су ушљед жестоког отпора били приморани да се повуку послје двосатне битке.

Биоград, 8. октобра. — Према званичном извјештају, српске трупе заузеле су турске блокхаузе уздуж границе код Ристовца, као и мјесто Бујановце, и окупирали узвишења на Рујану, који се налази 15 километара јужно од границе и који је важан са стратешике тачке.

Софија, 8. октобра. — Због пријетећег држања турске ескадре, влада је наредила да се погасе поморске свјетилке. Вијести, које су стигле надлежним круговима, потврђују да је код Малога Трнова један турски ескадрон био опкољен и заробљен од бугарских трупа.

Српски принц Ђорђе прошао је овуда за главни стан.

Биоград, 8. октобра. — Према званичним вијестима, српске трупе заузеле су јуче Подујево са великом количином ратног материјала. На заузетом турском земљишту, успостављене су одмах грађанске власти и одредила административне округе, код Лаба.

Цариград, 8. октобра. — Јављају о жестоком биткама на србијанској граници код Ноковца и Гуменџе. Са обије стране било је знатних губитака.

„Јени Газета“ дознаје да је одбранбена линија на грчкој граници успостављена код Серфића. Грчка флота појавила се пред Лемносом.

Париз, 8. октобра. — „Хавасу“ јављају из Ниша да је генерал Јанковић, који оперира пут Санџака и Новог Пазара, наишао код Мр-дара на јаке чете Арнауца, које је растјерао, те су изгорене турске стражарнице у околини. Срби су имали 7 мртвих и 120 рањених.

Биоград, 8. октобра. — Према званичном извјештају, који је си-

ноћ стигао, Срби напредују побједоносно пут Куманова и Приштине. Јуче у јутро заузели су Царево Село и Султантепе и важне позиције на планини Осигово, те су напредовали пут Егрипаланке. Турци су отјерани са Рујана и Страке пут Табановаца. Три официра и педесет војника српских рањено је у биткама, те су јуче пренесени у Ристовац.

Софија, 8. октобра. — „Бугарска Агенција“ објављује да су без претходног саопштења властима неки ратни бродови турске бомбардовали бугарску луку Каварна, која је искључиво трговачка, без икаквих утврђења, те су разрушили царинарницу и оштетили више магацина и приватних кућа. Бугарска влада протестовала је против тог напада, који садржи очиту повреду принципа међународног права. Тај нехумани чин противан је и најелементарнијим одредбама, јер рат је само борба између војних непријатељских сила, а не насиље против мирног становништва.

Цариград, 9. октобра. — Грчки бродови искрцали су трупе на грчким отоцима. Три турске крстарице црноморске флоте стигле су овамо, те се говори да ће отпутовати за Архипелаг.

Атина, 9. октобра. — „Агенција“ јавља да је грчка војска, извршив заобилажење, које је овјенчано успјехом, заузела Дирбату, због чега је у турској војсци настала паника, те се дала у бјегство пут Серфића а пошто ју је грчка војска гонила даље, то су Турци напустили Еласону, оставив списе генералног штаба, милион фишека, два сандука пушака, те су Грци поред тога заплијенили на путу шаторе, одјећу, разне инструменте пионерске и многе друге ствари. Грци су првог дана имали мртвих: једног капетана, два поручика и 19 војника, а рањених 75.

Куршумлија, 9. октобра. — Службено се јавља да су у суботу у вече више српских чета за вријеме магле узеле на јуриш опкопе код Подујева, те су исте ноћи турске трупе напустиле позиције у Подујево, и српске их трупе одмах заузеле и заплијениле том приликом: једну турску батаљонску заставу, 80 великих шатора, 100.000 килограма двојека, више сандука муниције, 80 волова и другог ратног материјала. Турски заробљеници причају да су у битци учествовали двије регименте низама и шест арбанаских одјељења са три батерије топова. Дух је међу српским официрима и трупама изврсан.

Атина, 9. октобра. — Одјељење ескадре под командом адмирала Кунтуристиса стигло је пред Кастром, главним градом Лемноса. Командант је позвао власти да се предаду. Командант је такође објавио стварно блокирање лука на Лемносу, остављајући рок од 24 сата бродовима неутралних сила да напусте луке.

Два батаљона грчка заопколили су десно крило турско, које је било ушанчено код Дискате. Непријатељ је отјеран, те се повукао пут Серфиће. Грчки губитци су незнатни.

Биоград, 9. октобра. — 295 рањеника, већином лако, стигли су овамо. Прва српска армија напредовала је јуче до пред Куманово. Послије живе артиљериске битке заузет је Рујан јуришем на бајонете. Трећа армија напредује истовремено са успјехом. Њена авангарда очекује се пред Малим Косовом, а главна колона пред Ибром. Губитци српски у пошљедњим биткама знатни су, а турски ванредно велики.

Софија, 10. октобра. — Бугарске трупе настављају кретање на обала Брегалнице и Струме, те су заузеле неке важније тачке у Мехомији и предале су се двије турске чете. Варош Довлен у зони Курди-

лаи заузета је, те је заробљено 45 војника 265 сандука пушака и фишека. Према вијести, која није потврђена, бугарске трупе напредовале су између Киркилиса и Једрена, те су одвојиле двије турске војске.

Биоград, 10. октобра. — Према званичном извјештају, трећа армија, као и код Ибра, наступале су на турско земљиште код Веље Главе па до Рашке и околу Новог Пазара. Жестоке битке са непријатељем, који броји на 40.000 Арбанаса и 10 одјељења низама са четири батерије, очекује се код Малог Косова. Ибарска је војска на путу за Сјеницу. Повољне вијести стижу такође са Јавора. Све стражарнице турске већ су заузете. Краљ је отпутовао у Врању, гдје је сада главни стан војске. Према званичним извјештајима стиглим јуче послје подне, трећа армија напредовала је све до пред Приштину. Једна колона друге армије окупираше је Кратово, а друга колона Кочане. Прва армија налази се још пред Кумановом.

Биоград, 10. октобра. — Пашић се повратио из Ниша. — „Правда“ доноси да је Пашић имао у Пироту састанак са бугарским министром Гешовом. Према приватним вијестима, до сада је пало на бојишту више официра и велики број војника. Званична листа губитака није још објављена. Рањеници који данас стижу, учествовали су већим дијелом у биткама код Преполца. Према њиховом казивању, губитци српски били су знатни, али број Арнауца, који су пали, прелази хиљаду.

Цариград, 10. октобра. — Поврђује се, да се један дио флоте који је позван из Црнога Мора саставио са двије оклопаче и више дестројера који се налазе у Дарданелима, те ће отпутовати за Архипелаг да даде битку грчкој флоти, а само неколико дестројера остају у Црном Мору да држе блокирану бугарску обалу.

Атина, 10. октобра. — Генерал Данглис телеграфирао је прошле ноћи да грчка војска маршира напријед и не наилази на озбиљан отпор, а тако исто да је напала на Сарантопоран. Грчке трупе приближиле су се непријатељским позицијама и остале на својим мјестима да поново сјутра предузму битку.

Цариград, 10. октобра. — Званично саопштење од прошле ноћи гласи, да су турске трупе на Марици, које су отпочеле офензиву, наишле на јаке бугарске силе код ријеке Тунхе, те се изродила жестока битка. Тако исто отпочела је битка између бугарских и турских трупа пред Калиманом, која још траје.

Бугарске чете којима су се придружили становници бугарски из казе Османије, оперишући око кланца Кресне у кази Џумабале, напале су турску војску, која је предузела офензиву, те је готово потпуно уништила чете и само неколико четника побјегло је у планине. Чете су попалиле сва села у околини.

Врања, 10. октобра. — „Рајтер“ јавља да су Срби у 4¹/₂ сата послје подне ушли у Приштину иза жестоке битке.

Франкфурт, (на Мајни), 10. октобра. — Према телеграмима упућеним „Франкфуртен Цајтунгу“, 9. овог у вече концентриране турске трупе предузеле су у подне офанзиву и одбиле Бугаре код Киркилиса са губитцима око 3000 мртвих, те су се Бугари повукли пут границе и Турци их сљеде. На свијема линијама на страни код Кали-ханџе битка још траје.

Атина, 10. октобра. — „Агенција“ саопштава телеграфски извјештај генералисимуса Диадока упућен јут-

рос из његовог главног стана у Хаџигого, у ком стоји да је грчка војска последије жестоког напада потиснула непријатеља, који је напусти своје позиције и повукао се пут Серфиће, те је издана наредба грчкој војсци да у опште слиједи непријатеља који је био у јачини од 22 баталиона са шест батерија.

Биоград, 10. октобра. — Префект округа рашке јавља да су српске трупе заузеле на јуриш утврђену турску позицију код Ђурђевић Ступова и Новог Пазара.

— Биоградски Пресбир —

Биоград, 7. октобра. — Врањска војска заузе данас по подне Бујановце 10 километара од границе и освоји вис Рујан. Престолонаследник био у близини Бујановца за вријеме борбе.

Биоград, 8. октобра. — Све три армије наступају с успехом. Друга армија јутрос заузела Царево Село и важан положај Султантепа на Осокову и наступа к Елгри Паланци. Прва и трећа армија наступају успешно ка Куманову, Приштини, Новом Пазару. При заузећу Подујева заплијењено доста ратног материјала. Турци, отјерани са Рујна и Старца, повлаче се Табановцу и Куманову. Од јучер су у Ристовац донијета три рањена официра и 50 војника.

Врање, 9. октобра. — Прва српска армија освојила све утврђене карауле на фронту од Копилека до Ханова Светога Илије, растјерала турске трупе и гонила Арнауте.

Врање, 9. октобра. — Утврђења на Рујне бранила је четири баталјона низама и гонила Арнаута. Положај је бомбардован па јуришем узет, посада уништена а остатак се дао у дивље бјегство. Српски губитци незнатни. Српске трупе продужиле наступање. Предњи дијелови стигли јуче у долину Куманова.

Врање, 9. октобра. — Краљ, праћен начелником штаба, аутомобилом је ишао до Билахана, одушевљено дочекиван.

Врање, 9. октобра. — Трећа армија ибарске трупе води неколико дана упорно борбе на цијелом пограничном фронту од Веље Главе до Рашке и око Пазара противу Турака и Арнаута. Мисли се, да овдје има око четрдесет хиљада Арнаута и десет табора низама са четири батерије.

Јуче изјутра трећа армија почела снажну офензиву од Преполца, сузбила непријатеља и дошла до Малог Косова. Непријатељ се нагло повлачи. Губитака има доста, али непријатељски огромни. У борбама се нарочито одликовала артиљерија, која је косила непријатеља. Заплијењено је много муниције, великих шатора, одјела, неколико застава, хране, стоке и цио профијатски воз.

Врање, 9. октобра. — Очекују се извјештаји са Јавора и од ибарске војске, која је због карауле код Јавора заузета. Српске предње трупе освојиле Галипоље. И извиднице су у непосредној близини Сјенице.

Врање, 9. октобра. — Расположење у војсци повољно. Врховна команда премјештена је у Врање. Краљ стигао јуче у један сат, одушевљено дочекан.

Врање, 9. октобра. — Српски предњи дијелови заузели положаје у околини Куманова и данас се очекује напад на њега.

Врање, 9. октобра. — Тенесдолски теснак на путу за Приштину упорно брањен, али је његов улазак заузет с незнатним губицима. Стање у војсци одлично. Вријеме за операције погодно.

Врање, 9. октобра. — Српске трупе прве армије налазе се пред Кумановом. Трупе друге армије за-

узеле су Кратово и Кочане. Трупе треће армије дошле су под Приштину.

Биоград, 9. октобра. — Данас прије подне дошао први воз са рањеницима; ниједан није јаукуо. Сви су се држали јуначки. Цио Биоград их дочекао.

Врање, 10. октобра. — Послије очајничких отпора Турци се повлаче на свима линијама невјероватом брзином. Српска војска наилази на потпуне логоре и касарне са свима потребама и муницијом. Српске војске дочекује становништво са неописаним одушевљењем, износећи из кућа све што има, нудећи и зимницу. Становништво неће новац да прима, али војницима је најстрожије заповијеђено да и најмање потребе плаћају. За пошљедњи неколико дана извјесна одјељења извршила су маршеве од по четрнаест сати дневно. Према приватним вијестима, Приштина пала јучер у четири сата по подне.

Биоград, 10. октобра. — Друга армија је заузела стражарницу на средокраћу пута Егри-Паланка — Куманово, а њени дијелови заузели око 11 часова Кратово. Послије упорних, крвавих борба трећа армија заузела цијелу област Лаба и избила на Косово. У 5:30 послје подне заузела Приштину. Повлачећи се ка Куманову, Турци су порушили мост на Моравици, све веће пропусте, па и сам насип. Српск железничке трупе, потпомогнуте другим официрима и свим грађанским чиновницима, успјели су упорним радом преко цијеле ноћи, да изврше оправке тако, да се возови са храном већ истоварују у резерву. Саобраћај скоро до саме линије.

Биоград, 10. октобра. — Начелник срески са Рашке депешом, миланом 9. октобра, у 6 сати и 40 минута по подне, јавља Министарству ово: Јуче, а нарочито данас, жестока се борба води код Ђурђевић Стубова и Новог Пазара. Вечерас се чује, да је српска војска заузела Ђурђевић Стубове.

Биоград, 11. октобра. — Према извјештају среског начелника с Рашке, данас је пао Нови Пазар након жестоке борбе. Према извјештајима са ратништа, Турци гдјегод се повлаче, а повлаче се свагдје, иза себе уништавају све, палећи и убијајући све живо.

Врања, 11. октобра. — Послије тродневног очајног отпора Нови Пазар пао јуче у 3 сата послје подне. Српска војска умарширала у варош уз бурно клицање. Врховној команди донијета застава турског седмог корпуса, коју је на Рујану отео Спасоје Бајковић, каплар пука Стевана Немање.

— Петроградски „Вјесник“ —

Петроград, 6. октобра. — Представници Бугарске, Грчке и Србије поднијели су велесилама индентичне ноте, молећи да исте одрже неутралност.

Скопље, 6. октобра. — Под командом Зеки паше концентрирано је у Куманову, Штипу и Киприли 75.000 турске војске. На Косову пољу штационирају 4 дивизије, а код Берана и Гусиња једна дивизија. Добровољци арбанаски врше службу јадно, а трупе не примају плату.

Биоград, 8. октобра. — Листови јављају да је авангарда српска окупирала Главце и Бујановце без битке и да маршира пут Куманова. Једна колона марширајући пут Присодне, заокружила је варош и окупирала жељезничку станицу, прекинув везе са Скопљем и Митровицом. Трећа војска окупирала је Подујево.

Биоград, 8. октобра. — Прва армија под командом Престолонаследника Александра, окупирала је Зибевче, Бујановце и брдо Рујан. Трећа армија под заповједништвом генерала Јанковића маршира пут Приштине, те се држи да ће се три армије састати код Овчег Поља.

Атина, 8. октобра. — Грчка војска заузела је Еласон и заробила 7 топова.

Цариград, 8. октобра. — Објављено је блокирање Варне и Бургаса, те се очекује бомбардовање.

Софија, 8. октобра. — Цијела војска напредовала је за поладневног марша на турском земљишту. Турци су се повукли.

Петроград, 10. октобра. — Петроградска општина одредила је једногласно 100.000 рубаља као санитарну помоћ балканским државама, те је у исто вријеме упутила општинама у Софији, Биограду, Атини и на Цетињу телеграме, у којима се изјављује симпатије.

Беч, 10. октобра. — „Рајхпост“ је примио вијест из Скадра, да је католички поглавица монсињор Серџи био послан од стране генералног гувернера у Скадру код Малисора у Кастратима и Хотима. Кастрати су му забранили да пријеђе њиховим земљиштем, називајући га издајником Малисора и изјавив да сад имају свог доброг оца Николу и да им није потреба од архиепископа, који их нагони на унижавање.

Атира, 10. октобра. — Стигли су четири контраторпиљера, који су поручени у Лондону.

Биоград, 10. октобра. — Одјељење војске под командом генерала Живковића стигло је већ 8 овог мјесеца код манистира Ђурђевић Стубови, наступајући око Новог Пазара, који су, као што се гласно проносе, заузети 9. овог мјесеца у вече. Треће армија окупирала је Приштину.

Цариград, 10. октобра. — Отпочела је жестока битка пред Једренима, која још траје. Мјесна агенција доноси да Турци напредују.

УБАВОЈ НАМ

(Црногорска химна)

Убавој нам Црвој Гори
С доноситим брдица,
Отаџбини, што не двоји,
Коју нашим мишцама —
Ми бранимо и држимо
Презирући невољу,
Добри Боже, сви т' молимо,
Живи Краља Никољу!

Здрана, срећна, моћна, славна,
Опћем врагу на ужас,
Врлим пречиј у свем равна,
Свој народу на украс,
Добрим блига, злијем строга,
Крста, дома слободе
Заштитиња репоснога
Храни нам Га, Господе!

Од коварства и напасти
Чувај Њег' и његов дом:
Који спује Њем' пропасти,
Нека буде пропаст том;
А који Му вјеру врши,
Правда тог' укротила:
Крјепки Боже, све расприши,
Што на Њ злоба ротила!

Буд Оп с нама, свуд ми с Њиме
Крв смо з'јеваг' готови:
За Њ, за вјеру, наше име
И за браћу у окуви.
Томе Њемо свету дугу
Одзјат' се сваки час:
Боже, свећ' нам буд' у кругу,
Благослови Њег' и нас!

Ј. Сундечић

БОЖЕ ПРАВДЕ

(Српска химна)

Боже правде, ти, што спасе
Од пропасти до сад нас,
Чуј и од сад наше гласе,
И од сад нам буди снаге!
Моћном руком води, брани
Будућности српске брод;
Боже спаси, боже храни
Српског краља, српски род!

Сложи српеку браћу драгу
На сваг' дичав, славни рад;

Слога биће пораз врагу,
А најјачи Српству град!
Нек на Српства блиста грани
Братске слоге златни плод;
Боже спаси, боже храни
Српског краља, српски род!

Нек ва српско ведро чело
Твог не падне гњева гром,
Благослови Србу село,
Ноже, њиву, град и дом;
Кад наступе борбе дане,
К побједи му води ход;
Боже спаси, боже брани
Српског краља, српски род.

Из мрачнога сиву гроба —
Српске круне нова сјај,
Настало је ново доба —
Нову срећу боже дај!
Краљевину Србију брани,
Цетињевине борбе плод;
Краља Петра, боже, брани,
Моли ти се српски род.

Ј. Ђорђевић.

ШУМИ МАРИЦА

(Бугарска химна)

Шуни Марица
Окрвањена
Плаче удовица
Љуто рањена.
Марш, марш, генералу наш,
Раз, два, три, напред Бугари!

Војници млади,
Напријад да врзимо,
Са сички сили
Балкан, да млинемо.
Марш, марш, генералу наш,
Раз, два, три, напред Бугари!

Видите, деспоти,
Генерал вашиг
Чујте пенајте
Александра марш.
Марш, марш, генерале наш,
Раз, два, три, напред војници!

Труба низ гору,
Засмирала напред,
Ура! Ура!
Ура! марш напред!
Марш, марш, генералу наш,
Раз, два, три, напред Бугари!

Рат на Балкану

„Самоуправа“, орган радикалне странке и владе у Србији, доноси на уводном мјесту овај чланак:

У пркос свесрдном и живом заузимању дипломатије великих Сила, да се рат на Балкану отклони, и да се, путем мирна споразума, расправи тежак и заплетан балкански проблем, рат је ипак плануо. Србија, Бугарска и Грчка, нотификовале су јуче великим Силама и Порти, да између њих и Отоманске царевине настаје ратно стање, пошто су исцрпљена сва дипломатска средства за мирно ријешење спорова, који су се појавили између њих и Турске.

Страшне терезије судбине претегле су на страну рата. Рат је једно од највећих зала за род људски, јер доноси велике биједи и појединцима и државама. Па ипак, има ратова, чије је вођење света дужност синова земље, који цијене слободу, правду и право. То су свети и велики идеали човјечанства, и људи, који се одлучују да умиру за те идеале, врше једну од најтежих али и најсветијих људских дужности...

Балканске хришћанске државе и народи налазе се данас у таквом рату. Турска најезда, прије шест вјекова, претежном бруталном силом, погазила је права и поништила слободе балканских народа. Та сила била је некада тако јака, да се излила и преко граница балканског тропоља, и допрла до Беча. Од те силе, тада, задрхтао је Европа.

Први турски освајачи имали су и више осјећања за културу и правду, и више правде, витешке храбрости, него данашњи Турци. Они су, освајајући туђе земље и градове, ипак остављали покореним народима на миру вјеру, и установе под којима су они дотле живјели. Од пораза код Беча, Турци су почели свирепо угњетавати народе, који су били остали под њиховом

влашту. Истребљивање тих народа огњем и мачем, тешким кулуцима и несношљивим дажбинама, то су били основи, на којима је постојало већ поколебано отоманско царство. Крв и сузе, плач и шкргут зуба, умирање на коцу и вешалима, то су били амблеми турскога господарства. Неспособни за културу, за користан и плодан рад, Турци су живјели од зноја потиштене раје. И куће у којима су живјели, и одјело које су носили, и оружје којим су милионе хришћанскога свијета држали у ропству, и хљеб којим су живот свој одржавали, све је то било дјело руку хришћанске раје. За шест стотина година своје владавине на Балкану, Турци нијесу били кадри, својим трудом и својом памећу, *подићи ни једне боље куће*. Све им је давала, све је за њих радила и привређивала, угњетена, хришћанска раја. То су били шест вјековни, опаки паразити балканскога свијета.

Свему томе морао је једном доћи крај. Из густих гора и питомих дубрава поносите Шумадије зачуо се први поклич борбе за крст часни слободу златну. Њу је најприје озарило сунце слободе на Балкану. По том је дошла слобода Грчке, а за тим Бугарске. И, у колико се сужавао простор, који је остајао под крвавим господарством Турака, у толико су турска звјерства била све страшнија. Страшна смрт на пакленим мукама, или лагано умирање од оскудице и немаштине од једне пљачкашке владавине, то је био удес хришћана, који су још били заостали под турским господарством. У пошљедње вријеме, турско звјерство давило се у крви несрећних, хришћанских жртава.

Хришћанске државе на Балкану: Бугарска, Србија, Грчка и Црна Гора, чиниле су све што се могло учинити, да се мирним путем побољша стање хришћана у Турској. Њихов апел на хуманост и правдољубље европских Великих Сила, и искрено старање ових, да се Портанским мирним путем склони на побољшање стања својих хришћанских поданика, — разбили су се о тврдоглавство и безумље Турака, који су, изазивачким држањем према балканским државама, и звјерствима над хришћанском рајом, која су почели изводити у маси, омели мирољубиве напоре Великих Сила, и довели ствар до расправљања оружјем. Данас је ратни пожар обузео цео Балкан.

Судбина народа и држава, као и судбина појединаца, у божјим је рукама. Али Бог је праведан и милостив. Он слабима даје снагу, кад се боре за правду и право, а обара велике и силне, кад иду за неправдом и насиљем. Хришћанске државе на Балкану, у овај мах, залажу живот својих најбољих синова, и све своје мучне и скупе тековине, *за слободу своје потиштене браће, за правду и право, за човјечанску културу*. Са њима је, уз њих је, у овим судбоносним данима, онај велики, вјечни, праведни Бог, који даје побједу, и диже из мртвих. Он ће подарити побједу хришћанским борцима, од којих је сваки дубоко прожет светињом и величином задатка који је повјерен његовиј храбрости. Бугари, Срби, Грци и Црногорци боре се данас за дједовину своју, за слободу, правду и право. На Балкану се данас одиграва можда пошљедњи чин трагедије, која је балканску земљу шест вјекова заливала мученичком крвљу њезине дјеце. Вријеме је да се једном сврши та страховита трагедија, и да дјеца Балкана, сложна и загрљена, пуна међусобне, братске љубави и повјерења, и на пољу културнога рада, покажу ону исту

животну моћ, о којој су дали безбројне доказе у току времена од шест вјекова, пуних борбе и страдања. Напријед, Балканци!... С вама је Бог истине и правде, Бог љубави и милосрђа!... Он ће вам даровати побједу и слободу!...

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Благодарење. У недељу је у овдашњој манастирској цркви Његово Високопреосвештенство Господин Митрополит са свештенством служио моленство са успјех савезног оружја и благодарење за побједу над непријатељем. Крај наших министара, државних великодостојника, чиновништва и грађанства присуствовали су њи г. др. Мих. Гавриловић, посланик Краљевине Србије и секретар бугарског посланства, г. Канев.

Црвени Крст. Чим је изашао позив Друштва Црногорског Црвеног Крста за скупљање прилога, Друштво је примило ове прилоге:

Именик прилагача Ришњана „Друштво Црногорског Црвеног Крста“ које је предао кап. А. Видовић у перперима:

Прото Никола Миџор 10, начелник Мило Ђатовић и кап. Александар Видовић по 100, поп Милан Ђуковић и Митар А. Катурић по 10, Мило В. Ковачић 5, игуман Дионисије Миковић 25, Божо и Данило Ђатовић 30, Јово М. Ђатовић 20, Ђоко Димитријевић 2, Митар Дробњаковић и Алексија Ђурковић по 50, Саво Петковић 5, кап. Илија Радовић 25, Косто и Симо Петковић 50, Илија Б. Катурић 10, Иван Уводић 2, Тодо Дамјановић 260, Алојс Цита 4, Томо Н. Лазовић 5, Мато Б. Мршић и Љубо Д. Бјеладиновић по 1, Павло Киндрат 2, Саво Гркавац 1, Мито Одаловић 0.40, Милан Никовић 30, Антон Брајић 1, Стево и Нико Никовић 30, Андро М. Суботић 0.20, Лесо Сундечић 1, Франо Шјаро 2, Косто Видовић 1, Ђоко Митровић 20, Симо С. Радовић 5, Ђурђа Милова Илић 1, Божо Стијеповић 0.40, Митар М. Суботић 5, Лазар М. Суботић и Гајо В. Суботић по 1, Мило М. Илић 5, Јово Н. Лазовић 1, Симо Ј. Ђатовић 40, Неђељко Чупина 1, Данило Ј. Ђеловић 10, Шниро и Благоје Петковић 4, Марко В. Јовановић, Симо Н. Шпаровић и Лазар К. Мршић по 5, Петар Аврамовић 25, Лазар Крсто Банићевић 5, Данило Грубишић 0.40, Еуген Томић 1, Симо С. Јовановић 5, Данило И. Ђеловић 1, Матилда Новак 0.50, Божидар Миџор 2, Томо Јовановић 5, Даринка Новак 0.50, Видо Режић из Мојдежа 2, црква св. Петра и Павла 100, Саво Ковачевић из Кута, Драго Ковачевић и Јован Влаовић из Мојдежа по 2, Мато Триповић 1, Перо Миличић 20, Иван Перат и Петар Митровић по 1, Божо Гркавац и дум Иван Петковић по 10, Душан В. Ковачић, Имбро Адилковић и Стефан Плавша по 4, Вуко П. Суботић и Маријета уд. Катурић по 10, Љуба уд. Катурић и Доброслав Такас по 2, Андрија и Илија Видовић 40, Анастасија Калуђеровић 10, Касија Ђурковић 5, Васо М. Суботић 1, Јово Чучак 100, Мило М. Радовић 50, Славомир Бакочевић 5, Лазар Ђатовић 100, Љубо Ј. Ђатовић 40, Мила уд. Половине 20, Стефан Бабић 10, Јосип Брајић 1, Марко Ковачевић и браћа 100, Иван Томажин и Иван Квокал по 2, Косто Ђатовић и Анка Врчевић по 1, Јово Огњеновић 4, Ђоко Аврамовић 1, Митар М. Катурић 40, Мило и Петар Д. Филотић 25, Евстатије Чвртачки 5, Иво Радовић 15, Петар Вучковић и Богдо Ј. Суботић по 2, Петар М. Суботић 10, Петар Л. Бјеладиновић 2, Алексија Ђ. Стијеповић 0.40, Ђука Вујајић 2, Мило Ш. Видовић 10, Васо Б. Мршић 1, Рисанска Кредитна Задруга 120, Бранко и Стеван Јовановић 50, Андрија И. Катурић 4, Петар С. Ђеловић и Андрија Ђурић надуцатељ по 20, Иво Опареновић 5, Лазар Јовановић и Лазар Катурић 30, браћа Петар и Јашо Видовић 30, Гимнастичко Друштво „Српски Соко“ 50, Јевто Ј. Петковић 10, Васо Ј. Ђуковић 100, Карула Карнатки 2, Српска Читаоница 50.

Даљи прилози у перперима:

Славо Рамадановић, начелник, Цетиње 60, Никола Стојков, Карлова (Угарска) 95, Српско-правосл. Тужество, Дубровник 200, Др. Душан Баљак, народ. заступник, Задар 50, Мато Марасовић, Котор 100, Браћа Шестани, Цетиње 100, Обитељ Ђуранец, Силет 8, Душан Ђучић, Каменари 50, Иво П. Рађеновић, Будва 100, Ладислав Мраз, Пилзен 20, Петар Петровић, Будва 50, Антон Бабаровић послао прилог варошана Милне оп. Брач 379 20, Јозеф Лубас, Раковник (Чешка) 3, Јозеф Фафек, Нове Страшеце (Чешка) 10, Каран и Драгић, Нови Сад 13, Управа Манастира Хоново, Ириг 100, Ф. Тихи, Праг 6, Др. Ант. Дворжак, Праг 20, Ру-

долф Сакс, Праг 10, Јосеф Скриванек, Бранданс (Чешка) 10, Филипио Петрис, Стоморска оп. Шолта 5, Вацлов Вебић, Јилове (Чешка) 1, Ружана Штамнахова и Емилија Бурешова, Смихов (Чешка) 2, Хотел Бристол, Беч 191.40 (Фран. 200), Осигуравајуће Друштво „Mutual“, Беч 1000, Зеф Пистола, Цетиње 10, Филип Јако, Цетиње 10, Браћа Гуракући, Цетиње 10, Никола Ивковић, Нови Сад 50, Херман Стилке, Берлин 234.40 (мар. 200), Добротвор. Задруга Српкиња Дубровкиња, Дубровник 100, Љубомир С. Ђукић сакупио у Новом Саду 30, Алекса Мартиновић послао од лутрије одржане у Цариграду 63, Андрија Иванов, Дросси, Москва 30.54 (руб. 12), Др. Милан Микса, лекар у Карлсбаду 20, Journal L' Illustration“, Париз 95.70 (Фран. 100), Гојко Јакшић, Грахово 10, Др. Иван Пивнички одвјетник, Турски Бечеј (Банат) 40, Ристо Сјеран, Мостар 500, Глиго Михоч, Јабланица — Херцеговина 100, Анка уд. Николић, Загреб 100, Карминати, црн. ген. консул, Милано 189 (200 лир.), Антон Репик, Беч 50, Милан Михаљинец, Загреб 50, Јулије Козлово, Храдец (Чешка) 10, Иво пл. Гризогоно, Дубровник 10, Др. Борђе и Јевто Марићи, Херцег-Нови 100, Олга Шалерова, Јилемнице (Чешка) 10, Франтишек Моравек, Куклен (Чешка) 10, Марија Туркова, Праг 10, Роза уд. Вучинић, Котор, 10, Корска, Праг 2, Miksovičky, Planiće (Чешка) 10, Вацлов Мали, Приграм, (Чешка) 5, Јулија Скорковски, Стара Болеслава 2, В. Кучера, Колин (Чешка) 10, А. Млехова, Праг 5, Вацлав Валента, Оломоуц (Чешка) 10, Др. Касел Кадлец, Праг 5, Ладислав Боровица, Черновце 5, Јоз. Д. Корнар, Праг 100, Чешка Беседа, Будвајс 20, Др. Владан пл. Војновић, адв. Ст. Бечеј 50, Војин Поповић, апот. Ст. Бечеј 50, Константин Фајерштајн, Праг 10, Тер. Бештак, Праг 3, Нико Петровић, Котор 20, Управа Барског Друштва, Бар 1500, директор Бар. Друштва Ле Маир 100, Ист. Трг. Друштво, Бар 1000, Никола Поповић, Ада (Угарска) 6, Тесар, Поличка (Чешка) 5, Sfetv. Brehova, Užice (Ceska) 12, Soc. Far. Lac. H. Nestle, Беч 100, Achille Antonelli, Venezia 30 (fr. 28.30), Ана Маховска, Праг 100, Једната „Sokol“, Stadinanu (Чешка) 13.40, Уредници кол. бол. блајане, Оломоуц (Чешка) 10, Ангелини и Бенардон, Трст 50, Пјетро Додмазеи, Трст 200, Ђоко Василино, Цетиње 10, Campbell D. Mackellar, London 9580 (ингл. лир. 400), Српска Банка, Мостар 3000, Михо Пешка, трг. Мостар 1000, Лазар Брстина, трг. Мостар 500, Борђо Перин, трг. Мостар 500, Ристо Банић, трг. Мостар 200, Слов. Добр. Друштво, Петроград 2531 65.

Прилози у материјалу:

Госпођа Гирс 28 кошуља и 30 крпа; Г-ђа Марица Вујић 67 мет. платна за кошуље, Г-ђа Станица Вујић 67 мет. платна за кошуље Г-ђа Константинић 24. пешкира, 50. пјата, 36. пируна, и 6. каица, Г-ђа Потапов 24. пешкира, Иван Мештровић из Задра приложио је двоје колица његовог система за пренос рањеника.

Исправка: У прошлом броју погрешно је наведено да су Смаил браћа Абдомеровић приложили једну печу платна. Треба да стоји: *2 ђече џлатна и једну кутију конца.*

ПРОЛОГ

Пригодом свечане представе, приређене од дилетанске дружине Хрв. Казал. Друштва, у корист „Црвеног Крижа Балканских Држава“ у општинском казалишту у Сплиту, дне 20. октобра 1912. године.

— Проф. Јосип Барач —

Што струји овим Домом умног рада? Што трза срца наша изненада? Јел' страх ил' брига, освета ил' сила? Што данас овдје нас је сакупила?... Вас питам, Госпе, Господо избрана Што згрнусте се амо са свих страна!... Ну.. р'јеч Вам горка запиње у груди, Ал' *поглед* души одаје Вам врли: На оку Вашем топла суза руди, Од милости Вам надимљу се груди... Ој знадем, Госпе, Ваша срца бона Онамо хрле, там за брда она, Гдје прије тиха лутала су стада И фрула мека словинских Дријада У ведром зраку сјете и доброте, У њежном крилу природне простоте Провијала се, дрхтала је благо Слободе сунце чекајући драго!... Ој знадем, Браћо, Ваша срца бона Онамо чезне, там за брда она, Гдје крвав облак сада нам се диже, Гдје румен пламен колибице лиже И тутањ топа смрти двор отвара И чилу момчад у гроб црн обара!...

Онамо, 'намо, там за брда она У дивљем б'јесу урличе Белдна: Ту данас ханџар притиснуо Рау И простро крвет грозном уздисају; Ту Раја грамзи, крочи, диже главу И држи пести, вари мајку Славу;

Ту страшни барјак крваво се вије И шкрипљу зуби, крвава врућа врије, И једом јалном јечи земља тврда А урнобес се ори с дола с брда!...

Са Горе Црне прва пушка пуче И дим се црни облацима суче! На Ловћен се свете ватре пале, Над Ловћеном су виле проплакале! Над Чарним Крајем громови се оре И орљава све оре изнад горе; То Бог-Громовник нашем роду збори — А Господ-Богу ваља свака два двори — Јер Бог-Громовник Слобод свима даде, А гласу Божјем сл'једити ваљаде!

Над Дурмитором громови се боре И орљава се изнад горе оре, А страшна јака прође до и горе И вапај братски допре к нам на море, На ово море знојем потопљено, На свето море крвљу пошкропљено, На сиње море, гдјено род Хрвата Истоку славском стражије врата И стражи стражу, док се сунце врати, Док своју дјецу скупи једна Мати У крилу *Мара, Љубави, Славјанства* У просвјетноме збору човјечанства!...

И бучи море, шуми наше море, Јер чује звекет, слуша вапај Горе: Јер и чује Вилу, како свјет дозива. А бучни вал се њој одазива: — „Ој *виле, виле*, није те не било! Шта? Зар се твоје поломиле крило?! Шта зовеш плачно, шта ли цвилити јадно? Дед пођи, *виле*, у то Горје хладно, Гдје санак снију честити јунаци, Гдје логом леже наши племењааци! Завитлај танке ноже иза паса, Завикни, Виле, иза танка гласа:“ — „О света сјено Ива Сењанина И побратима Реље Бошњанина, Нек Милош љути с Вама у бој креће, Гдје крваво се Раји спрема вече!“ — „Појети, Виле небу у висине, Полети диљем Урвине планине И дозивај ми Марка Краљевића, Твог Дели-Марка Вукашиновића!“ — „Што хрчеш, Побро, да од Бога нађеш! Што спаваш, Д'јете, да од Бога нађеш! Дел устај, Краљу, устај мрки Марко, Ој Давор-Марко, наше сунце јарко! Протари, Момче, суре обрвине И скочи диљем Урвине планине, Поклопи Шарца, тресни топузину И смрви главу крвном душманину! Заурлај, рикни попут звјери б'јесне Нек јекне гора, нек се земља стресне!...

Ал' тихо!... Чујте лелек там за брдом! То није пастир својим мирним крдом! То Раја цичи, рањенички цвиле И болну пјесму пјевају нам виле! То шета мома по разбоју млада И љуто плаче, на кољена пада: Потамње лице, свенула јој дојка, И тужно цвули Косовка Дјевојка!... На бојном пољу ватрен папир скаче, И гази, гнече, да ти душа плаче! Нејако гонце у бешици цвиле, Над њиме мати ломне руке крили!

Јел' чусте л' људи, пјесму рода мога? Ој не будите срца каменог! Ви зорни момци, д'јеве младачке, Засучите нам руке дјевојачке! Разгалите нам наше срца даре, И браћи српској китите одаре. Хрватице! Ваш цјелов нека пане Гдје Српкиња свом војну вида ране! О мајке, сестре, тако Вам доброте, Дај, сјетите се жалосне сироте! Ја закљичем Вас њежним материнством! И кумим Богом, кумим побратинством! О дајте, Госпе, дајте бож'јег дара! Ој браћо, Бог нас гледа одозгора: Загрлите нам тужног Србин-брата И благослов ће запаст род Хрвата!!

ТЕЛЕГРАМИ

Петроград, 9. октобра. — „Вјесник“ јавља да се ушљед случајног рањивања престолонашљедника руског на лијевој руци, температура знатно повећавала, али је од јучер почела опадати. Болови су одуминули.

Спала, 10. октобра. — Велики Књаз престонашљедник тешко је оболио ушљед случајног ударца на лијевој страни, што је изазвало велики крвоток. Температура је јуче у јутро показивала 38, а пулс 134. У вече температура 38, а пулс 132.

Париз, 10. октобра. — Француска је изјавила неутралност за рат на Балкану.

Цариград, 10. октобра. — Енглески посланик изјавио је неутралност Енглеске за рат на Балкану.